

Innhald

Forord	5
<i>Kapittel 1</i>	
Den ukjende og skjulte husmannsgruppa	11
Den nest største samfunnsgruppa.....	17
Kontraktvilkår for husmenn som for leiglendingar?	17
Standssamfunnet - ikkje rom for husmannsgruppa?	18
Husmannsgruppa - ein samfunnsklasse før klassesamfunnet?	23
Aktualisering	26
1800-talet - husmennene sitt hundreår	29
<i>Kapittel 2</i>	
Kva var husmannsvesenet?	33
Å løysa opp i husmannsvesenet.....	34
Historikarane sine ulike forståingar.....	35
Husmennene som undergruppe.....	36
<i>Kapittel 3</i>	
Husmennene som bøndernes «private undergruppe»	42
Husmennene som «privatgruppe» for gardbrukarane	45
Mot ein ny «husmannsmodell»	48
Utslag av underordning	51
<i>Kapittel 4</i>	
Kor gamal er ordninga med husmannsplassar?	52
Kva er ein husmann - og kor gamal er husmannsplassen?	54
Framgangstida 1500-1650 - utan husmenn og plass?	56
Vekstfase 1650-1850 og avviklingstid 1850-1930	58
Ulike syn på alderen til husmannsvesenet	60
Eit eldre husmannsvesen	64

Kapittel 5

Husmannsvesenet – idealtypar – og verkelegdom	65
Idealmodellane møter husmannskvardagen.....	67
Husmannsvesenet ved kysten	68
Husmenn og mangfald	71
Idealtipe: Undergruppemedlem	74

Kapittel 6

Husmannen i aust og midt i – Austlandet og Trøndelag	75
Ringsaker – den typiske austlandske husmannsbygda?.....	76
Austlandske husmannsvariasjonar	82
Det mangfaldige austlandske plass-systemet.....	85
Trøndelag.....	86
I aust og vest	88

Kapittel 7

Husmannen i vest – Vestlandet, Sørlandet og Nord-Norge	89
Sogn og Fjordane	90
Møre og Romsdal.....	96
Nord-Norge.....	98
Samiske husmenn	101
Langvarig i Nordland.....	102
Mellomdistriktet Telemark og Agder.....	103
Setesdal.....	106
Frisleppt husmannsvesen?	107

Kapittel 8

Tema og perspektiv for husmannsvesenet	109
Økonomi: fleksibilitet og modernisering.....	110
Sosiale perspektiv: Konsum og helse.....	113
Politiske perspektiv: Røysterett.....	115
Kulturelle perspektiv: «Hørig og lydig»	117

Kapittel 9

Plass-systemet: Kontraktsvilkår, norm og fleksibilitet	121
Standardkontraktar.....	122
Husmannen som huseigar.....	123
«Å festa seg plass»	124

Innfestingspengar	125
Leige på livstid	128
Plassleiga	130
Lite arbeid på tilseiing	131
Plass-systemet: fleksibilitet, produksjon og sjølvberging	133
Oppsummering	136

Kapittel 10

Husmannsvesenet i eit generasjons- og kjønnspektiv	139
Slit på skrinne husmannsplassar?	144
Manglande kunnskap om kvinner og born	146
«Husmannsminner»	147
«I husmannsfolkets fotefar» – beinveden veks	149

Kapittel 11

Avslutning - mangfald og utsyn	151
Lovstyrt avvikling av husmannsvesenet	152
Ein spesiell norsk veg til velstand?	154
Eksempelet Sauda	157
Brox på velferdsveg	158
Husmann og cottars	161
Emigrerte ikkje husmennene?	163
Husmannsvegen til kapitalisme?	165
Mot ein ny «husmannsmodell»	166
Sluttnoter	169
Litteratur	176
Stikkordregister	189